

LEEFROCHT

Koen Cammerop

MIAXI

In een jaar over *verbondenheid* mag UBUNTU niet ontbreken!
We willen deze Afrikaanse levenshouding beter leren kennen, want we kunnen er veel van leren.

Vrij vertaald betekent UBUNTU:
Ik ben omdat wij zijn.

De mens is verbonden met zijn familie, met zijn omgeving, de natuur, het verleden, de voorouders, degenen die nog geboren worden.

Echt mens zijn, betekent dat je je verantwoordelijk voelt voor andere mensen.

Desmond Tutu en Nelson Mandela zijn grote voorbeeldfiguren. Hun woorden laten licht schijnen over UBUNTU en hun daden verdienen navolging.

Desmond Tutu zei:
"Mijn menselijkheid is diepgaand en onlosmakelijk verbonden met die van jou."
En: "Alles wat we leren en ervaren in de wereld, komt voort uit relaties met anderen. Elk contact is een mogelijkheid om een positievere maatschappij te creëren." En UBUNTU gaf Mandela de kracht om te vergeven.

Gezonnebaad?
Ik kreeg 'ubuntu' als
van Desmond Tutu!

Verbonden zijn

Een pedagogie van de hoop is fundament en bindmiddel voor een waarachtige katholieke dialoogschool. Ze is gericht op een brede en diepe vorming van de mens in al zijn facetten. Acht wegwijzers geven richting, naar Jezus' voorbeeld: duurzaamheid, gastvrijheid, generositeit, kwetsbaarheid en belofte, rechtvaardigheid, uniciteit in verbondenheid, verbeelding en de inspiratie van je eigen school. Ze helpen je om onderweg vreugde te vinden en **de kracht van verbinden** indringend te ervaren. Van maand tot maand levert Leeftocht je proviand voor onderweg.

*Zij stond daar
en ik zat rijen verderop
net als de hele school
naar haar te kijken
toen ze vertelde over het kruisje rond haar nek.
Amper drie weken zat ze bij ons
en ze was zo zichzelf, zo geworteld,
dat ik haast vergat
hoe dapper dat eigenlijk was,
hoe weinig vanzelfsprekend,
ook al leek dat wel zo,
toen.*

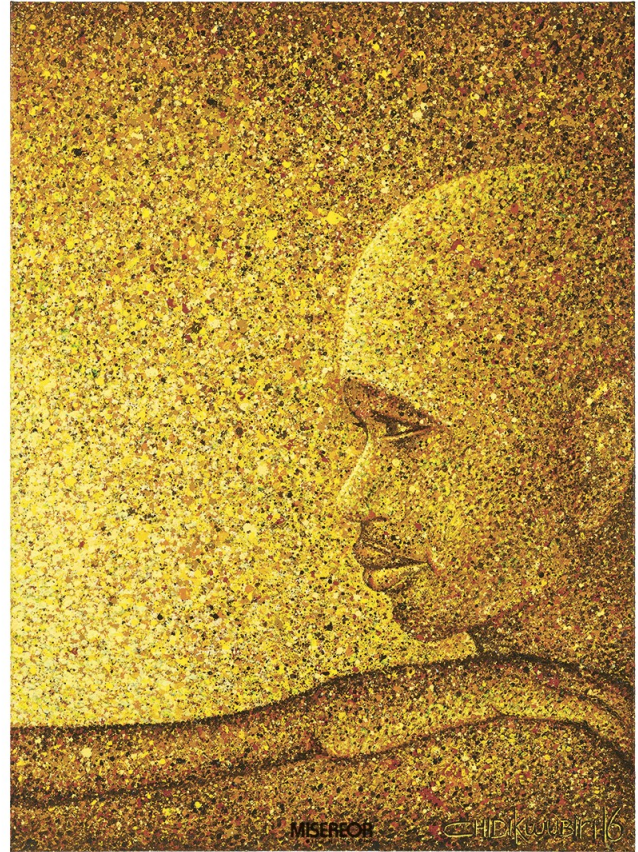
*Nu is het een andere stem
die plots, midden in de klas,
met heldere woorden vertelt
wat haar drijft.*

*Ze gooit me ongeweten
dertig jaar terug in de tijd
en slingert haar klasgenoten,
net zo goed ongeweten,
dertig jaar vooruit.
Geen kruisje om haar nek
maar ook in de ogen van haar klasgenoten
flikkeren er lichtjes.*

*Wie goed kijkt zou er zomaar
vurige tongen in kunnen zien.*

Ruth

Bij de cover:
Als bomen armen zouden hebben

MISEREOR Hungertuch 2017/2018 „Ich bin, weil du bist“ von Chidi Kwubiri © MISEREOR

Een mens wordt een mens door andere mensen.

Zulu-gezegde

De kunstenaar Chidi Kwubiri werd in 1966 in Nigeria geboren en woont nu in Duitsland met zijn gezin.

Zijn kunstwerk hierboven werd in 2017 door Misereor (Duitsland) als hongerdoek ingezet bij hun campagne. “Het gaat om veelvoud en eenheid. Ook al is onze oorsprong verschillend en ook onze identiteit, wij zijn toch altijd wij. We keren ons naar de ander toe en zeggen tegen de ander, tegen ons ‘tegenover’: ‘ik ben omdat wij zijn’ ”, aldus Kwubiri.

De Nederlandse organisatie Vastenactie stelde bij het hongerdoek een digitale leidraad samen. Op YouTube geeft de kunstenaar zelf uitleg.

Ik ben omdat wij zijn: balanceren tussen ik en wij

“Ik kan het niet alleen”, zingt Stef Bos in zijn gelijknamige liedje. Het is een zin die we als kind zo vaak uitspreken en waarmee we dan weinig problemen hebben. Terwijl we opgroeien leren we elk jaar meer en meer dingen zelfstandig doen. Maar is het niet jammer dat we die zin als volwassene soms niet meer durven uitspreken, uit angst om uitgelachen te worden? Hoeveel deugd zou het doen om die zin veel meer te horen, en elkaar dan te kunnen helpen, elk vanuit eigen vaardigheden en talenten.

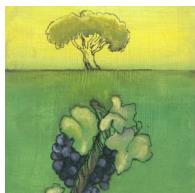
Als kind in de baarmoeder en ook in de eerste maanden na de geboorte leven we in een symbiotische eenheid met onze moeder. Daarna wordt die oereenheid gaandeweg verbroken. Opgroeien is stap voor stap loskomen van en uit die eenheid. Met Lichtmis denken we aan de innige relatie tussen Maria en haar kind Jezus bij de Opdracht in de Tempel, zeker na wat ze hoort als verkondiging over haar zoon. Die toewijding aan God bevestigt zijn verbondenheid met God, zijn Vader, en met alle mensen.

Direct na de geboorte wordt bij elke mens de navelstreng doorgeknipt. Dat is een harde, maar belangrijke handeling, die een pasgeborene de kans geeft om een zelf te worden. Als ongeborene zijn we mens mogen worden in een diepe eenheid met een ander mens, onze moeder. Laten we die gedachte meenemen in ons handelen ten opzichte van elke andere mens.

Soms denken we dat we door regels en wetten en door andere mensen los te laten onze vrijheid en zelfstandigheid sterker terugwinnen. Keer op keer blijkt dat gedeeltelijk een illusie. Vrijheid en een kader blijken soms meer hand in hand te gaan dan we denken of vermoeden. Dat geldt ook voor kaders zoals spiritualiteit, religie en godsdienst. Liza Cortois schreef nog mooi in haar artikel *Ware vrijheid* (*Tertio*, 15 september 2021): “Ware vrijheid houdt de opdracht tot zelfrealisatie ten dienste van anderen in.”

In een vriendschaps- of liefdesrelatie verbinden we ons zelfs vrijwillig in een hechte band met een andere mens, uit liefde, uit graag zien. Dat is wonderlijk. Met Valentijn kunnen we daarbij stilstaan. Verbindingen geven kracht, maar zijn ook kwetsbaar. De liefde tussen twee mensen is een mooi voorbeeld van de kracht van verbinding.

“Je moet van twee kanten komen om elkaar te ontmoeten”, zo begint een bekende tekst van Stef Bos. Hoe verschillend we ook zijn, het is in de ontmoeting met elkaar, in de verbinding met elkaar, dat er wonderlijke dingen kunnen gebeuren. Dat wonder is de kracht van verbinding. Laten we daarnaar op zoek gaan.

Proviand voor onderweg, een verademing voor onderwijzers
Maandelijks inspiratiebron: [pro.katholiekonderwijs.vlaanderen@leeftocht](mailto:pro.katholiekonderwijs.vlaanderen@leeftocht.be)
Impressies zijn welkom op leeftocht@katholiekonderwijs.vlaanderen

Er is getracht alle rechthebbenden op copyright te bereiken;
wie toch een overname zonder voorkennis vaststelt,
wordt verzocht contact op te nemen.

Leeftocht

Jaargang 37
nummer 6

februari 2022

v.u. Lieven Boeve

Alles is met elkaar verbonden
en wij, mensen, zijn samen
als broeders en zusters
op pelgrimstocht,
met elkaar vervlochten
door Gods liefde
voor elk van zijn schepselen
en in tedere genegenheid
ook verenigd met
broeder zon, zuster maan,
zuster rivier en moeder aarde.

Paus Franciscus in zijn encycliek *Geprezen zijt Gij! Laudato Si'*, § 92

Vader van alle leven,
sterk in ons het vertrouwen
dat ons leven verbonden is
met heel uw schepping.
Geef ons de kracht
om mee zorg te dragen voor uw schepping,
om mee te bouwen
aan een nieuwe hemel en een nieuwe aarde
zoals Gij die hebt voorzien.
Gij die liefde zijt,
in de eeuwen der eeuwen.
Amen.

Jaargang 37
nummer 6
februari 2022

De Zuid-Afrikaanse anglicaanse bisschop **Desmond Tutu** was een grote bestrijder van de apartheid. Hij bracht mooi de kracht van verbinding onder woorden wanneer hij sprak over 'ubuntu'.

“Iemand met ubuntu staat open voor en is toegankelijk voor anderen, wijdt zich aan anderen, voelt zich niet bedreigd door het kunnen van anderen omdat hij of zij genoeg zelfvertrouwen put uit de wetenschap dat hij of zij onderdeel is van een groter geheel en krimpt ineen wanneer anderen worden vernederd of wanneer anderen worden gemarteld of onderdrukt.”

Dat besef, die overtuiging, die levenswijze kan inspiratie bieden bij keuzes die onderwijsmensen maken in hun relatie met collega's, directie, leerlingen. Stilaan zal dat minder en minder beredeneerd gebeuren, tot op een moment wanneer het, volgens de voormalige Zuid-Afrikaanse president en anti-apartheidsstrijder Nelson Mandela, 'vanzelfsprekend' is:

“Als een reiziger vroeger uitgeput aankwam bij een onbekende stam, hoefde hij niet te vragen om eten, drinken of vermaak. Dat kreeg hij gewoon, vanzelfsprekend.”

Ook in het Evangelie vinden we die vanzelfsprekendheid terug in Jezus' woorden en daden. Overdenken wij soms vragen van anderen niet te veel?

En als iemand u vordert één mijl
met hem te gaan,
ga er twee met hem.
Matteüs 5,41

Wanneer kinderen leren lezen en schrijven, starten ze met het woordje *ik*. Dat helpt hen om vanuit zichzelf de wereld te leren beschrijven en hun gevoelens te verwoorden. Het maakt duidelijk dat het voor de (kleine) mens heel belangrijk is om ik-boodschappen te kunnen verwoorden.

Daarnaast is opgroeien ook stap voor stap kennismaken met de blik van *jij en wij*.

De perspectieven *ik en jij en wij* zijn in opvoeding en onderwijs belangrijk. Het is essentieel dat we ze beheersen om vanuit de kracht van verbinding te leven.

Heel wat leerkrachtenteams volgen nascholingstrajecten en pedagogische studiedagen over 'nieuwe autoriteit' en geweldloos verzet. Ze versterken de kracht van samenwerking als team bij het omgaan met moeilijke leerlingen, bij het hanteren van regels ... Het belang van vertrouwen en verbinding tussen leerkrachten onderling en tussen leerkrachten en leerlingen wordt er benadrukt.

Elke school is divers, in elke school verschillen leerlingen en ook leraren van elkaar. Omgaan met verschil en daarvan werk maken zit in het hart van de katholieke dialoogschool.

Inzetten op dialoog is werken aan verbinding. Je leert vooroordelen benoemen, structurele ongelijkheid erkennen. Je zorgt voor veiligheid en geborgenheid, je hebt aandacht voor de behoeften.

Je doorloopt de dialoogcirkel als je ingaat op de uitdagingen van de diversiteit op je pad.

Je kan in elke fase instappen.

IJzer wordt met ijzer gescherpt:
zo wordt een mens gescherpt
door zijn medemens.

Uit het Bijbelboek Spreuken 27,17

Mens en God

Geen Ik zonder het Jij van de Ander,
de Ander als Jij, de Eeuwige, als God.
Niet te begrijpen en zuivere relatie,
grenzeloos, niets én volheid van alles.
Soms, heel even, voor een kort ogenblik,
licht iets op van het Jij Eeuwige,
als een korte aanraking van de zoom
van het kleed van het Jij Eeuwige,
in de relatie van Ik en de natuur,
in de relatie van Ik en de ander.
Als een ogenblik dat een eeuwigheid lijkt.
Als een minuscuul iets dat het heelal omvat.
Als de oorsprong van alles.
De vervulling van ieder verlangen.
Mensen, die leven en delen in het licht van
het Jij Eeuwige, God, alomvattende
tegenwoordigheid.

© MISEREOR

© Vertaling: Vastenactie.

Uit: Ik ben omdat wij zijn (Hongerdoek Vastenactie 2017)